

terialu, s katerim razpolaga, ter o vzorni zborovski disciplini. Škoda, da so podajali manjvredne skladbe, vseskozi lahko izvedljive ter starejšega datuma. Bil je v pravem smislu besede popularni koncert. Podoben njihovemu nastopu je bil koncert pevcev udruženja jugoslovanskega učiteljstva. Pri teh ima kapelnik lahek opravke; vsi so kolikortoliko podkovani v harmoniji in intonaciji že iz učiteljišča; zato se čudim, da ni njih pevovodja izbral težjega sporeda, četudi bi moral poseči v češko ali katero drugo zborovsko zakladnico. Izvajali so le slovenske pesmi: Adamiča, Lajovca, Ravnika in Škerjanca. Obljubljali so Kogoja, pa jim je bil menda pretežak. Ves spored so izvajali pod Kumarjevo taktirko izvrstno. Ravnikove nove skladbe so naravnost užgale. — Železničarski pevski zbor «Sloga» je pod vodstvom H. Svetla zapel nekaj zborov večjega obsega z orkestrom ter nekaj krajših a capella. Škoda, da zbor še ni na višini, kjer bi se mogel z uspehom poprijeti tako častnega dela. Gotovo pa mu študij večjih opusov koristi neprimerno več kot če bi se ukvarjal z narodnimi in zastarelimi umetnimi pesmaricami. Dobre volje je bilo mnogo, požrtvovalnega dela mogoče še več, zunanji uspeh pa je izostal. Naj jih to ne ovira v nadaljnjem delu! Mogoče se jim sčasoma posreči, zbrati par dobrih višjih glasov (tenorjev in sopranov), katerih jim primanjkuje.

Krasen, ako tudi neenoten spored nam je podalo orkestralno društvo in zbor Glasbene Matice s sodelovanjem našega najboljšega pianista, Antona Trosta. Orkester je dirigiral E. Adamič tako sigurno kot doslej še nikdar. V proslavo Schubertove obletnice smo slišali njegovo uverturo v italijanskem slogu, ki pa za ostalim znanim Schubertom zelo zaostaja. Orkester je svojo dinamsko disciplino pokazal v Janačkovi godalni suiti, ritmično pa nas je presenetil i Adamič i orkester v spremljevalni vlogi Rahmaninovega klavirskega koncerta, ki ga je mojstrsko zaigral Trost, ki mu številno zbrana publika sploh ni dala oditi brez dodatka. Prav srečen zaključek koncerta sta bili dve točki iz Stravinskega genialne suite «Žar ptica». Med orkestralnimi točkami nas je zbor Glasbene Matice seznanil s tremi starimi Gallusovimi skladbami. Pevovodja M. Hubad jih je naštudiral vestno in z ljubeznijo ter oddirigiral slogu primerno, brez nepotrebne sentimenta, ki ga polifone skladbe itak ne prenesejo. Prepričan sem, da bo naš Matični zbor na Češkoslovaškem uspel nad pričakovanje ter da bodo tudi naše zborovske skladbe deležne splošnega priznanja.

Slavko Osterc.

Naša mlada umetnost v tujini. — Take živahnosti v prirejanju umetnostnih razstav izven slovenskih meja, kakor smo je bili priča zadnje čase, že dobrih dvajset let ni bilo opaziti. To je bilo takrat, ko so naši mladi impresionisti na tujem poskušali priboriti si priznanje, ki ga jim preozka domovina ni dala. In kakor da se ponavlja slovenska zgodovina, je prav tako spet v naših dneh. Menda bo treba, da tudi poveljna generacija prej ostari, preden jo bo oficijelna javnost priznala in ji omogočila neoviran razmah. Odtod tudi v teh letih isti njen skrajni napor, najti zunaj pred strogim, pred strožjim in čisto nepristranskim forumom potrdilo svoje življenske upravičenosti in cene. Po nagibu torej prav za prav stvar osebnega interesa ožjega krožka, v neizogibnih posledicah pa boj za priznanje novega pokolenja in njegovih novih idealov. Zato je uspeh teh prireditvev v tujem svetu v bistvu zadeva celokupnega naroda in slovesa njegove umetnosti.

O priliki velike jugoslovanske razstave v Beogradu, ki se je leta 1922. vršila v proslavo kraljeve poroke, se je večina po vojni nastopivših naših umetnikov združila v skupino, ki se je strnila na tej prireditvi v enoto. Ta čisto

slučajno nastala družba je pod imenom «Klub mladih» ostala združena tudi naprej in je prav kmalu razvila živahno delovanje. V središču kluba sta stala sprva brata Kralja, Pilon, Zupan ter kiparja Napotnik in Tine Kos. Kmalu so se jim pridružili še drugi: Jakac, G. A. Kos, Spazzapan, Serajnik, Stiplovšek in brata Vidmarja. «Klub mladih» je bil zgolj umetniško-idejno združenje in je obstojal do leta 1926., ko si je nadel novo ime in se izpremenil v strokovno organizirano «Slovensko umetniško društvo». Člani so po večini ostali isti.

Ta skupina je doslej priredila že približno dvajset razstav. V naši državi so se vršile razen beograjske leta 1922. še ponovno razstave v Ljubljani in Mariboru, potem leta 1925. v Splitu (Galičev umetniški salon), junija leta 1926. v Sarajevu (v mestni posvetovalnici in pod pokroviteljstvom društva ljubiteljev umetnosti «Cvijeta Zuzorić») in v Novem Sadu na lanski VI. jugoslovanski razstavi, ki je bila prirejena v proslavo stoletnice Matice Srpske.

V inozemstvu so člani «Slovenskega umetniškega društva», oziroma njegovega predhodnika, večkrat strnjeno nastopili. Udeležili so se slovenske razstave leta 1924. v Hodoninu na Moravskem in še istega leta I. mednarodne grafične smotre na Reki. Lastno kolektivno razstavo je društvo priredilo leta 1926. v Pragi v prostorih «Umelecke besede». Udeležili so se te simpatično sprejete in priznalno ocenjene prireditve skoro vsi društveni člani. Ta zbirka je bila iz Prage prenesena v Berlin, kamor je naše društvo povabila svetovno znana ekstremna umetniška skupina «Der Sturm». V njegovih prostorih na Potsdamerstrasse je bila decembra 1926. otvorjena slovenska razstava, prva skupinska slovenska umetnostna prireditev v Nemčiji sploh. Zbudila je mnogo zanimanja v umetniških krogih, ki jim je bilo naše umetniško ustvarjanje sploh čisto tuje. Zanimivo je pri tem, da so tudi berlinski poročevalci, prav tako kakor že prej praški, vsi podčrtavali močno poudarjeno individualno noto razstavljenih del in njihovo izrazito narodnostno obeležje, ki pa ni zgolj narodopisnega značaja, niti ni brez stika s splošnimi sodobnimi evropskimi strujami. Kolekcijo, ki je bila v Berlinu razstavljena skoro polna dva meseca, so nato prenesli na Dunaj, kamor je naše umetnike povabilo društvo «Hagenbund». Meseca maja je bil v Zedlitzgasse v Lokraju vsakoletni pomladanski društveni razstavi priključen tudi ločeni slovenski oddelek. Po obeh slavnih in za končno uveljavljenje slovenskega impresijonizma tako velepomembnih zmagah «Save» pri Miethkeju leta 1904. in v «Secesiji» leta 1906. so naši umetniki prvič spet stopili kot celotna skupina na dunajska tla. Priznati je treba, da je bil tudi ta nastop s strani strokovne kritike prav častno ocenjen, pisalo se je pa o slovenskih umetnikih nepričakovano mnogo. Da bo mogoče pravilno presoditi te uspehe in veliko plodnost mladih avtorjev, omenim, da so ves ta čas domala vsi včlanjeni umetniki razstavljali še posamič in po večkrat doma in v inozemstvu.

Zadnja leta se čimdalje bolj kaže skrb naših najboljših kulturnih delavcev, da bi seznanili tujino z deli slovenskega stvariteljskega duha. Izdajajo se naše knjige v tujih prevodih, širi se naše znanstveno ustvarjanje v tujino, naša glasba po malem prodira med svet. Vendar je pa baš upodabljaljoča umetnost poleg glasbe najlaže dostopna tudi pripadnikom druge narodnosti. Zato so vse take prireditve, ki širijo poznavanje naše umetnosti, t. j. vidnega izraza slovenske narodne osobitosti, tudi iz zgolj nacionalističnega stališča izredno pomembne. Tega se naša javnost, ki bi mogla ta plemenita stremljenja uspešneje podpirati, premalo zaveda. Poslednja, a ne najmanj važna korist teh nastopov pred tujim svetom je pa v tem, da vsaka razstava v

tujem svetu pomeni za udeležence boj, ki je spričo najsilnejše konkurence in pred hladnimi sodniki tem opasnejši za slabiča. Zato so ti zunanji uspehi tudi najboljša preizkušnja sposobnosti posameznikov in jamstvo za končno uveljavljenje mladega pokolenja tudi v domovini. K. D o b i d a.

Dve pismi Josipa Murna. — Murnova pisma, katera je priobčil Fran Albrecht v Jubilejnem zborniku za petdesetletnico Otona Župančiča, mi dajejo povod, da dodam tudi jaz dvoje pism, katere sem si shranil iz korespondence z njim. Prvo je pisano v počitnicah med sedmo in osmo gimnazijo. Glasi se:

Dragi Miklavž!

Slap, 28. VII. 1897.

Pišem Ti, da živim že še za silo na Slapu pri Vipavi, kamor sem po 11 dnevih svojega bivanja v Trstu dospel. Trst je name jako ugodno vplival. Spoznal sem vsaj nekaj prvega poglavja trdega, realnega življenja. No, hodil nisem z zavezanimi očmi. — Najbrže pojdem tje še za 8 dni, dasi sem po večem že vse njegove zanimivosti — kar namreč mene specijelno zanima — pregledal.

Delal sem tudi nekaj. Ne berem momentanno ničesar. Ostali del počitnic se mislim radi tega tembolj marljivo poprijeti Shakespearea, Lermontova, Puškina in Prešerna, mojih vzorov in ljubljencev.

Kar se tiče moje poti, sklenil sem tako delati, da se bo povsodi zrcalilo mišljenje dobe, v koji živimo — seveda v narodnem duhu — kolikor ga mi Slovenci specijelno še imamo... Skušal pa ne bom samo analogno s časom naprej stopati, to delajo — seveda kako! — tudi naši takozvani Eintagsfliegen — ampak biti od spredaj!

Sploh mislim, da je navajanje naroda in narodov k toleranci in pa pravi ljubezni, o koji še večina pojma nima, ker je premalo d u š e v n o poplemenitena, največja naloga, za vsacega v duševni prid in za b o d o č n o s t delovati hotečega. Tisti takozvani romantični dobi je odklenkalo, sedaj je doba zmernega in p a m e t n e g a socializma, ki vódi in pripravljaj pot pravemu človeštvu, a ne — živini!

Taka načela nekako imajo tudi dekadentje, samo da oni po mojem mnenji stvari popolnoma prav ne prijemajo. Oni operirajo z duševnimi aristokrati in velikani, za narod, ki je zlasti v Nemcih in Francozih radi svoje množice še tako zelo na nizki stopinji, se malo menijo. S to disharmonijo med aristokracijo — seveda duševno — in pa med proletarijatom hočejo priti do popolne prekucije, v kateri bi moral seveda slabši podleči... Trda je ta pot — a mogoče je pri večjih narodih edino prava... a pri nas ni! Treba pri nas drugačne poti! Treba delati v meji, dostopni za ves naš narodič! Sploh bi Ti še svoje nazore razvijal, a Bog zna, če Ti istega ne misliš in bi Ti to presedalo. Pozdravi Ferjančiča. Živel!

Jos. Murn, Slap pri Vipavi N. 58.

Drugo pismo je iz leta 1900. Tedaj je bil Murn stenograf v odvetniški pisarni dr. I. Šusteršiča v Ljubljani in jaz na Dunaju. Ker nisem bil osebno znan s Kettejem, sem ga prosil, naj mi piše kaj o njem. Moji prošnji se je odzval z nastopnim pismom:

Dragi Miklavž!

30. 3. 00.

Meni sicer koncem semestra ni nič kaj prijetno pri srcu, manj še pa mi bode, če mi ne odpomore gospá doktorica (gospa Fr. dr. Tavčarjeva). V pisarno sicer hodim, denarja pa nimam nič in se najbrž zopet ne bom mogel vpisati. Vrag vzemi vse skupaj! Ljudje so sicer prijazni, izkoriščati